

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	Psixoterapiya, PSYC422, 3 KU (6 AKTS)
	Departament	Psixologiya
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2026–2027-ci tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Mələk Kərimova
	E-mail:	Mkerimova@khazar.org
	Telefon:	-
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Nefçilər korpusu
	Məsləhət saatları	Dərstdən əvvəl 30 dəqiqə
Prerekvizitlər	-	
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Əsas ədəbiyyat 1. Corey, G. (2013). Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları. Mentis Yayıncılık. 2. Beck, J. S. (2020). Cognitive behavior therapy: Basics and beyond (3rd ed.). Guilford Press. Əlavə ədəbiyyat 1. Corey, G. (2024). Theory and practice of counseling and psychotherapy (11th ed.). Cengage. 2. Linehan, M. M. (2025). DBT skills training manual (Rev. ed.). Guilford Press. 3. Padesky, C. A., & Greenberger, D. (2020). The clinician's guide to CBT using Mind Over Mood (2nd ed.). Guilford Press. 4. Yalom, I. D. (2005). The gift of therapy: An open letter to a new generation of therapists and their patients. HarperCollins. 5. Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). Schema therapy: A practitioner's guide. Guilford Press.	
Kursun təsviri	Psixoterapiya fənni psixoterapevtik yanaşmaların nəzəri əsaslarını, tarixi inkişafını, əsas anlayışlarını və terapevtik prosesin strukturunu əhatə edir. Kursda psixoanalitik, Adlerian, ekzistensial, şəxs-mərkəzli, Gestalt, davranışçı, koqnitiv-davranış, şema, gerçəklik və pozitiv psixoterapiya yanaşmaları, eləcə də EMDR, postmodern və integrativ yanaşmalar nəzərdən keçirilir. Fənn çərçivəsində müxtəlif terapiya məktəblərinin insan davranışını və psixoloji çətinlikləri necə konseptuallaşdırdığı, terapevtik münasibətin hər yanaşmada hansı prinsiplər əsasında qurulduğu və əsas müdaxilə üsulları müqayisəli şəkildə	

	araşdırılır. Kurs həmçinin terapeutik münasibət, peşəkar sərhədlər, psixoterapiyada etik məsuliyyət, elmi sübutların terapiya prosesində rolu və müxtəlif yanaşmaların inteqrasiyası məsələlərini əhatə edir.		
Kursun məqsədləri	➤ Əsas psixoterapiya məktəblərinin nəzəri bazası, inkişaf tarixi və terapeutik prinsipləri haqqında sistemli bilik formalaşdırmaq. ➤ Müxtəlif yanaşmaların insan davranışını, psixoloji çətinlikləri və dəyişmə prosesini necə izah etdiyini təqdim etmək. ➤ Terapeutik münasibətin qurulması, ünsiyyət və peşəkar sərhədlərlə bağlı əsas prinsipləri öyrətmək. ➤ Müxtəlif psixoterapevtik texnikaların məqsədini, tətbiq sahəsini və nəzəri əsasını tanıtmək. ➤ Psixoterapiya üzrə elmi tədqiqatların və sübuta əsaslanan yanaşmaların klinik qərarlardakı rolunu göstərmək. ➤ Müxtəlif terapiya məktəblərinin oxşar və fərqli tərəflərinin müqayisəli şəkildə öyrənilməsinə şərait yaratmaq. ➤ Psixoterapiya prosesində etik məsuliyyət və peşəkar davranış prinsipləri haqqında baza formalaşdırmaq.		
Təlim nəticələri	➤ Müxtəlif psixoterapiya yanaşmalarını nəzəri əsasları, məqsədləri və əsas xüsusiyyətləri baxımından müqayisə edə və aralarındakı fərqləri təhlil edə bilir. ➤ Müxtəlif psixoterapiya yanaşmalarında terapeut–pasiyent ünsiyyətinin necə qurulduğunu izah edə və bu ünsiyyətin terapeutik məqsədlərini fərqləndirə bilir. ➤ Müxtəlif psixoterapiya nəzəriyyələrinə xas əsas terapeutik bacarıq və texnikaları müəyyənləşdirə və onların uyğun situasiyalarda necə tətbiq olunduğunu nümayiş etdirə bilir. ➤ Terapiya prosesində yarana biləcək çətinlikləri verilmiş case və ya situasiya əsasında təhlil edə və müxtəlif psixoterapiya yanaşmalarına əsaslanan mümkün həll yolları təklif edə bilir. ➤ Psixoterapiya sahəsində müasir elmi tədqiqatları oxuya, əsas nəticələrini təhlil edə və onların terapeutik yanaşmalar üçün praktik əhəmiyyətini qiymətləndirə bilir. ➤ Psixoterapevtik situasiyalarda yarana biləcək etik məsələləri müəyyənləşdirə və uyğun etik prinsiplərin necə tətbiq olunacağını əsaslandırır. ➤ Terapeutik yanaşma və müdaxilə seçimlərini uyğun elmi dəlillər və akademik mənbələrlə əsaslandırır.		
Tədris metodları	Məşğələ	+	
	Qrup müzakirəsi	+	
	Praktiki tapşırıqlar	+	
	Praktiki məsələnin təhlili	+	
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Aralıq imtahanı	8 ci həftə	30

	Fəallıq		5
	Tapşırıq 1	noyabr	10
	Tapşırıq 2 (təqdimat)	dekabr	10
	Davamiyyət		5
	Final imtahanı	Yanvar	40
	Yekun		100
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Qiymətləndirmə meyarları Fəallıq və Prezentsiya üzrə Qiymətləndirmə Kriteriyaları (10 bal) Tələbənin dərslərdə və qrup müzakirələrində iştirakı, həmçinin müstəqil şəkildə mövzuları analiz etməsi aşağıdakı kriteriyalar əsasında qiymətləndiriləcəkdir: 1.Dərslərdə iştirak (5 bal) - 5 bal: Tələbə dərslərdə daimi iştirak edir və aktiv şəkildə suallar verir, qrup müzakirələrinə qatılır. - 2 bal: Tələbə dərslərdə qismən iştirak edir və yalnız bəzən müzakirələrdə fəal olur. - 0 bal: Dərslərdə iştirak etmir və qrup müzakirələrində aktivlik göstərmir. Fəallıq (5 bal) Mövzuların müstəqil şəkildə analizi və əsaslandırılmış arqumentlər irəli sürmək (2 bal) - 2 bal: Tələbə müzakirə olunan mövzuları müstəqil şəkildə dərinliklə analiz edir və güclü, məntiqi arqumentlər irəli sürür. - 1 bal: Tələbə mövzunu anlayır, lakin arqumentləri səthi və kifayət qədər əsaslandırılmayıb. - 0.5 bal: Analiz zəif və arqumentlər əsaslı deyil. - 0 bal: Heç bir analiz və ya arqument irəli sürmür. Elmi məqalələrin axtarışı və təhlili (3 bal) - 3 bal: Tələbə son dərc olunmuş elmi məqalələri müntəzəm olaraq axtarır, oxuyur və dərslə təhlillər aparır. - 2 bal: Elmi məqalələri araşdırır, lakin təhlillər səthi və məhduddur. - 1 bal: Araşdırmalar az və ya zəif təhlillər təqdim olunur. - 0 bal: Heç bir elmi məqalə araşdırması aparılmayıb. Prezentsiya (5 bal) Prezentsiyanın qiymətləndirilməsi mövzu ilə əlaqəlilik, mənbələrin düzgün seçilməsi, təqdimatın yaradıcılığı və plagiatın qarşısının alınmasına əsasən aparılacaqdır: 1. Məlumatın mövzu ilə əlaqəsi (1 bal) 1 bal: Prezentsiya mövzu ilə tam əlaqəli, düzgün və yaxşı strukturlanmışdır. 0.5 bal: Məlumat qismən mövzuya uyğundur və ya təqdimatda qeyri-dəqiqliklər var. 0 bal: Məlumat mövzuya uyğun deyil. 2. Müxtəlif mənbələrdən istifadə (1 bal) 1 bal: Müxtəlif mənbələrdən geniş istifadə olunmuş və onlar düzgün şəkildə təqdim olunmuşdur. 0.5 bal: Mənbələr məhdud və ya uyğun deyil.		

0 bal: Mənbələr istifadə edilməmiş və ya düzgün təqdim olunmamışdır.

3. Elmi mənbələrin düzgün istifadəsi və arqumentlərin dəstəklənməsi (1 bal)

1 bal: Son dərc olunmuş elmi məqalələrdən istifadə olunmuş, arqumentlər elmi cəhətdən əsaslandırılmışdır.

0.5 bal: Mənbələrdən qismən istifadə olunmuşdur, arqumentlər zəifdir.

0 bal: Elmi mənbələrdən istifadə edilməmiş və arqumentlər əsaslandırılmamışdır.

4. Yaradıcılıq və yenilik (1 bal)

1 bal: Prezentasiya yaradıcılıq və innovativ yanaşmalarla təqdim olunmuşdur.

0.5 bal: Yaradıcılıq zəifdir, təqdimat sadədir.

0 bal: Yaradıcılıq yoxdur.

5. Plagiatın olmaması (1 bal)

1 bal: Prezentasiyada plagiat yoxdur və tələbə öz orijinal fikirlərini irəli sürüb.

0.5 bal: Qismən plagiata rast gəlinir.

0 bal: Prezentasiya tam plagiatdır.

Tapşırıq 1 – Fərdi nəzəri təqdimat – 10 bal

Hər tələbə kursda keçilən psixoterapiya mövzularından birini fərdi şəkildə araşdıraraq təqdimat hazırlayır. Təqdimatda seçilmiş yanaşmanın nəzəri əsasları, əsas anlayışları, terapevtik məqsədləri, tətbiq sahələri və müasir elmi ədəbiyyatda necə qiymətləndirildiyi təqdim olunmalıdır. Mövzu sadəcə dərs materialının təkrarı şəklində deyil, əlavə akademik mənbələr əsasında genişləndirilməlidir.

Daha yüksək qiymət nəzəri materialın düzgün və sistemli təqdim edilməsi, müxtəlif mənbələr arasında əlaqənin qurulması, tələbənin mövzuya analitik yanaşması və istifadə etdiyi elmi məlumatları öz sözləri ilə izah edə bilməsi ilə əldə olunur. Təqdimatın yalnız slayd mətninin oxunmasına əsaslanması, elmi mənbələrin zəif seçilməsi, mövzunun səthi işlənməsi və tələbənin təqdim etdiyi fikirləri əsaslandırma bilməməsi qiyməti aşağı salır.

Süni intellektdən mövzu üzrə ilkin plan hazırlamaq, araşdırma üçün açar sözlər müəyyənləşdirmək, təqdimatın strukturunu təşkil etmək və dil baxımından mətnə düzəliş vermək üçün istifadə edilə bilər. AI tərəfindən təqdim edilən nəzəri məlumat, tədqiqat nəticəsi və istinadlar mütləq etibarlı akademik mənbələr vasitəsilə yoxlanmalıdır. Təqdimatın əsas məzmunu və nəzəri təhlili tələbənin öz araşdırmasını əks etdirməlidir.

Tapşırıq 2 – Qrup işi və terapevtik bacarıqlar – 10 bal

Tələbələr qruplara bölünərək seçilmiş psixoterapiya yanaşması üzrə terapevtik prosesin müxtəlif tərəflərini işləyirlər. Qrup daxilində rollar bölüşdürülə bilər: bir üzv terapevtik münasibətin qurulmasını, digəri həmin yanaşmaya xas əsas texnikaları, digər üzvlər isə konkret terapevtik bacarıqları, müdaxilə nümunələrini və yanaşmanın güclü və məhdud tərəflərini təqdim edə bilərlər.

Bu tapşırıqda əsas məqsəd nəzəri məlumatı sadəcə danışmaq deyil, öyrənilmiş terapevtik bacarıqların simulyasiya, rol oyunu və ya qısa case üzərində necə istifadə oluna biləcəyini göstərməkdir. Məsələn, aktiv dinləmə, açıq sual vermə, refleksiya, ümumiləşdirmə və seçilmiş yanaşmaya uyğun digər baza bacarıqlar praktik şəkildə nümayiş etdirilə bilər.

Yüksək qiymət qrupun nəzəriyyə ilə praktik bacarıqlar arasında düzgün əlaqə

qurması, rolların balanslı bölüşdürülməsi, təqdim edilən texnikaların məqsədinin izah edilməsi və qrup üzvlərinin öz hissələrini əsaslandırılmış şəkildə nümayiş etdirməsi ilə əldə olunur. Sadəcə nəzəri məlumatın təkrar edilməsi, texnikanın niyə istifadə edildiyinin izah olunmaması, qrup üzvləri arasında qeyri-bərabər iştirak və praktik hissənin zəif qurulması qiyməti aşağı salır. Süni intellektdən istifadə-ümumi bir qayda olaraq Süni intellekt alətlərindən təqdimat və case tapşırığının ilkin planını qurmaq, araşdırma üçün açar sözlər yaratmaq, anlayışlar arasında müqayisə aparmaq və mətnin dil baxımından aydınlığını yoxlamaq məqsədilə istifadə edilə bilər. AI tərəfindən təklif edilən terapiya texnikası, nəzəri izah, tədqiqat nəticəsi və ya mənbə ayrıca akademik mənbə ilə yoxlanmalıdır. Mövcud olmayan məqalə və kitabların istinad kimi təqdim edilməsi qəbul edilmir. Case-in konseptuallaşdırılması, yanaşmanın seçilməsi və verilən qərarların əsaslandırılması tələbənin öz düşüncəsini əks etdirməlidir. Süni intellekt klinik qərar verən vasitə və ya tələbənin öz təhlilinin əvəzi kimi istifadə edilməməlidir.		
Cədvəl (dəyişdirilə bilər)		
Həftə	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1	Psixoterapiyalara giriş Psixoloq terapevtik şəxsiyyət kimi Terapevtik prosesdə psixoloqun dəyərləri və terapiya prosesi	Corey, G. (2013). Psikoloji danışma, psixoterapiya kuram və uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık (s.1-13)
2	Psixanalitik terapiya	Corey, G. (2013). Psikoloji danışma, psixoterapiya kuram və uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık (s. 57-93)
3	Adleryan terapiya	Corey, G. (2013). Psikoloji danışma, psixoterapiya kuram və uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık (s. 95-122) Mövzularla əlaqəli tədqiqat və məqalələr
4	Varoluşçu (Existential) terapiya	Corey, G. (2013). Psikoloji danışma, psixoterapiya kuram və uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık (s.129-162) Mövzularla əlaqəli tədqiqat və məqalələr
5	Şəxs mərkəzli (Person-Centered) terapiya	Corey, G. (2013). Psikoloji danışma, psixoterapiya kuram və uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık (s.163-195) Mövzularla əlaqəli tədqiqat və məqalələr
6	Gestalt terapiya	Corey, G. (2013). Psikoloji danışma, psixoterapiya kuram və uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık (s.197-229) Mövzularla əlaqəli tədqiqat və məqalələr
7	EMDR	Müəllimin hazırladığı materiallar
8	Aralıq imtahanı	

9	Davranışçı (Behavioral) Terapiya	Corey, G. (2013). Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık (s.231-267) Mövzularla əlaqəli tədqiqat və məqalələr
10	Koqnitiv-Davranış Terapiyası	Beck, J. S. (2020). Cognitive behavior therapy: Basics and beyond (3rd ed.). Guilford Press. (s.269-303) Corey, G. (2013). Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık
11	Şema terapiya	Corey, G. (2013). Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık Mövzularla əlaqəli tədqiqat və məqalələr
12	Gerçəklik (Reality) Terapiyası	Corey, G. (2013). Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık (s.311-336) Mövzularla əlaqəli tədqiqat və məqalələr
13	Pozitiv Psixoterapiya	Corey, G. (2013). Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık (s.367-400) Mövzularla əlaqəli tədqiqat və məqalələr
14	Postmodern yanaşmalar / Digər psixoterapiyalar	Corey, G. (2013). Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık (s.367-400)
15	Bütünləşdirici (integrativ) bir perspektif Dərsin dəyərləndirilməsi Psixoterapiya praktikasında etik məsələlər	Corey, G. (2013). Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık (chapter 14)
16	Final	